

Till Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM
Diarienummer U2021/00554

Remissvar från riksorganisationen Hela Sverige ska leva

2021-06-11

Skolbibliotek för bildning och utbildning

SOU 2021:3

Vi är en riksorganisation vars syfte är att ge allmännyttan genom att verka för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder byarörelsen och stöts av medlemsorganisationer som vill att Hela Sverige ska leva.

INLEDNING – vikten av att ha bibliotek

Vi vill börja med några inledande kommentarer. Bok. Böcker. Bibliotek. Många tror kanske att det skrivna och tryckta ordet försvinner i takt med digitaliseringen. Det tror inte vi. Boken, och det skrivna och tryckta ordet, är nödvändigt och en del i att förvalta kulturarvet, för folkbildning och som källa för kunskap och fakta. Även för kommande generationer och som en del i att inhämta kunskap. Men likaväl som att i den skönlitterära boken få uppleva en annan verklighet än den egna.

Världens mest kända bibliotek låg i Alexandria redan årtionden före Kr. Hur det förstördes, försvann och dess historia är till viss del oklart. 2003 kunde Egypten öppna ett nytt stort bibliotek i Alexandria. På olika sätt fanns svenskt engagemang för detta. Till skillnad från många andra länder blev det ingen svensk nationalgåva till biblioteket, men senare tillkom stöd på annat sätt och inte minst genom ett engagemang från den svenska biblioteksvärlden. I biblioteket finns på svenskt initiativ en svenskt möblerad Nobelsektion

Alldeles bredvid Bibliotheca Alexandria ligger den fastighet som för drygt hundra år sedan donerades av en svensk affärsman. I denna fastighet fanns det Svenska Institutet i Alexandria som invigdes 2001 av dåvarande utrikesministern Anna Lindh. Verksamheten fortsatte fram till 2019 då det tyvärr lades ner på initiativ från svenska UD. Institutet hade till uppgift att främja förståelsen mellan Sverige och övriga länder i Europa och Mellanösternregionen. Verksamheten har delvis återuppstått i Jordanien.

Efter det tragiska mordet på Anna Lindh inrättades Anna Lindh Foundation för att främja interkulturell dialog och dialog med civilsamhället för att motverka misstroende och polarisering.

Det var ett starkt engagemang för Anna Lindh. Hon jämförde utveckling och samarbetet runt Östersjön med hur utvecklingen runt Medelhavet skulle kunna bli.

Det är ingen tillfällighet att fonden/stiftelsen förvaltades i ett gemensamt uppdrag mellan Bibliotheca Alexandria och Svenska Institutet i Alexandria.

Det behöver inte finnas en motsättning mellan boken, bibliotek och digitaliseringen. I de fall där vi har enstaka ovärderliga böcker som inte skulle tåla att hanteras av många personer, gör digitaliseringen av böcker att intresserade och forskare kan ta del av unika böcker på ett helt nytt sätt. Biblioteket i Alexandria håller också på att digitalisera sina boksamlingar.

SYNPUNKTER PÅ UTREDNINGEN

Vi stödjer utredningens ambitiösa förslag, att stärka skolbiblioteken och att elever ska ha en likvärdig tillgång till skolbibliotek. Vi stödjer att skollagen ska definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier och att finns nära elever. Vi delar utredningens förslag att skolbiblioteken ska vara bemannade och i första hand där det är möjligt med utbildad personal. Utredningen föreslår både ökad utbildning till bibliotekarier och med möjlighet till vidareutbildning.

Utredningen säger att i första hand ska skolbibliotek erbjudas elever på den egna skolenheten. Vi anser att det är önskvärt, men för våra landsbygder måste det finnas olika och mer flexibla möjligheter för att tillgången till skolbibliotek ska vara möjlig. Vi ser en betydande risk i att om det inte finns relevant statligt stöd, som utredningen föreslår, att mindre skolor i många kommuner kan bli föremål för nedläggning. Vi ser i lokala grupper runt om i landet flera olika aktioner för att förhindra skolors nedläggning och koncentration till större orter med långa resvägar för särskilt yngre elever.

I ett avsnitt ”Konsekvenser för sysselsättning och service i olika delar av landet” kommenterar utredningen i flera avseenden utredningens konsekvenser för landsbygder. Man refererar till Landsbygdsutredningen från 2017, som slog fast att det ska finnas likvärdiga förutsättningar för medborgare som valt att arbeta, bo och leva i landsbygder. Vi uppskattar att detta återges, men vi kan också konstatera att av utredningens 75 förslag är bara några få genomförda, några under utredning och flera förslag har det inte blivit något av, än hoppas vi. Ett av förslagen var att i vissa kommuner i norra Sverige skulle det införas möjlighet till regler för hur studieskulder skulle skrivas av. Detta framhölls också av Tillväxtverket i en rapport 2020, att det vore fördelaktigt om det infördes ekonomiska incitament för att locka högtbildade till landsbygder.

Utredningen säger att det ur ett landsbygdsperspektiv vore fördelaktigt att skolor har möjlighet att organisera skolbiblioteksverksamheten på olika sätt. Vi anser att det inte bara är fördelaktigt utan helt nödvändigt. Vi ska ha en likvärdig och hög kvalitet på utbildning i hela landet men lösningarna måste få se olika ut. Vi är övertygade om att det finns kreativa lösningar genom också ett lokalt engagemang. En särskild utmaning är att på ett flexibelt sätt göra skolbibliotek tillgängliga i de områden där vi redan har generella svårigheter med skolgång för barn i skärgårdar och på öar. Men vi är övertygade att det går att hitta lösningar.

Vi är inga, och har inga, experter på att skriva och föreslå författningstexter. Vi ser att utredningen till viss del medger den flexibilitet som vi understryker i vårt remissvar, men anger då att det ska vara särskilda skäl. Vi anser nog att detta är en formulering som sedan måste uttolkas av den

relevanta myndigheten. Det kan vara olyckligt och begränsande. Vi anser att regeringen om det blir en proposition, i den tydligt anger hur detta ska uppfattas och att kraven, vilka vi tycker är bra, på skolbiblioteksverksamhet i hela landet, medger den flexibilitet som utredningen och vi i vårt svar stödjer. Landsbygdernas behov och olika möjligheter måste respekteras och ska inte motivera att mindre skolor läggs ner.

Bjuråker 2021-06-11

Hallsberg 2021-06-11

Staffan Nilsson
Ordförande

Åse Classon
Ordförande

HELA SVERIGE.

Tel växel: 010-489 13 50

Stortorget 7, 2 tr

111 29 STOCKHOLM

www.helasverige.se

info@helasverige.se

